

Examensarbete 15 hp
Musiklärarexamen
2008

Mikael Kankaanpää

**Hur några musiklärare
entusiasmerar sina elever**

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	3
Sammanfattning	4
Bakgrund	5
Problematisering	6
Syfte	7
Metod	7
Undersökningen	7
Resultat.....	8
Analys och tolkning	11
Diskussion	12
Referenslista	16
Bilaga 1: Frågor till intervju	17

Sammanfattning

Detta arbete handlar om hur musiklärare kan motivera sina elever. Jag valde att undersöka vad det finns för metoder att få elever mer intresserade av musiken och hur man kan få dem att öva mer.

Jag intervjuade tre musiklärare på Viktor Rydbergs Gymnasium som undervisar på det estetiska programmet med musikinriktning. De fick svara på ett antal frågor om hur de motiverar sina elever och vilka metoder de använder sig av. Jag gick även in på frågor som handlade om elevernas målsättning med sin musikutövning och om deras ämnesprioriteringar i skolan.

Resultaten visar att det finns många sätt att kunna motivera elever och höja intresset för övningen. Detta förutsätter dock att eleven själv har en egen drivkraft och vill lära sig. Att individanpassa undervisningen verkar vara ett sätt som flitigt används. Genom att välja låtar som eleverna känner till och själv lyssnar på blir de mer intresserade av ämnet. Likaså kan betygssamtal vara något som får en del att komma igång, antingen av rädsla att få låga betyg eller så upplevs det som en morot.

Det är dock av stor vikt hur läraren bedriver sin undervisning och det finns många möjligheter att påverka motivationen och intresset hos eleverna.

Bakgrund

Jag har själv tagit lektioner i piano och elbas i många år på olika skolor och med olika lärare. Nu i efterhand kan jag tycka att vissa lärare har fått mig att lägga ner mer tid på mitt eget övande än vad andra lärare lyckats med. Trots att jag visste att det som jag fick i läxa var viktigt att öva på för att jag skulle utvecklas så övade jag inte medan jag andra gånger hade helt annan motivation. Självklart finns det många olika anledningar till att man satsar mer eller mindre på sitt instrument. Vissa perioder i livet har man helt enkelt mindre tid och andra gånger saknas lusten eftersom det finns så mycket annat som är intressant.

Ibland hör jag människor berätta om lärare de haft som betytt mycket för deras musikaliska utveckling. Någon som verkligen har fått dem att öva och hjälpt till att förstå sådant som andra inte lyckats lära ut på ett förståeligt sätt. Det verkar som att vissa lärare har förmågan att motivera sina elever och få dem att kämpa för sina mål medan andra lärare inte lyckas hur mycket de än försöker.

För snart fyra år sedan började jag arbeta på en gymnasieskola i Stockholm som heter Viktor Rydbergs Gymnasium (VRG). Det är en friskola som har funnits i över tio år och består av tre skolor, en i Djursholm, en vid Odenplan och en vid Jarlaplan. Jag arbetar på skolan som ligger vid Jarlaplan. Den var relativt nystartad när jag började där, den hade endast funnits ett år. Där undervisar jag i piano, elbas och ensemble. Undervisningen sker sällan i grupp utan oftast med eleverna en och en.

Eleverna är i de flesta fall mycket studiemotiverade och vill få så höga betyg som möjligt. Jag upplever dock ibland att musiken inte blir tagen på lika stort allvar som de andra ämnena. Det känns mer seriöst att plugga till en tenta eller en inlämning än att öva på sitt instrument. Det kanske är lättare att få bra betyg i sitt huvudinstrument utan att öva än vad det är med till exempel svenska om man inte pluggar.

Jag har börjat fundera på vad jag som pedagog kan göra för att få elever att vilja utvecklas mer på sitt instrument och framförallt få dem att öva mer? Kan lärare få dem att bli mer motiverade och vad finns det för möjligheter att påverka elever som är speltrötta eller rent av bara omotiverade att spela musik?

Problematisering

Motivation är ett måste för att vi ska kunna lära oss något. Det finns olika sorters motivation, rädsla för att misslyckas (straff) eller förhoppning om höga betyg (belöning). Intresse är en positiv form av motivation. Det är intresset som är drivkraften till att vi handlar i en viss riktning och gör att vi orkar hålla på med en aktivitet när andra saker försöker ta vår uppmärksamhet. (Sjöberg, 1987, s. 116)

Eftersom intresset är så viktigt för att inläring ska kunna ske måste vi som pedagoger försöka hitta material och metoder som håller intresset vid liv. Den pedagogiska utmaningen bör ligga på att förstå att alla är olika och att därför försöka hitta varje elevs sätt att tillägna sig musiken. Detta kräver lite mer av oss lärare vad gäller inlevelseförmåga samt planering men kan medföra stora skillnader när vi ser på utvecklingen hos våra elever. (Gustafsson, 2002, s. 14)

Vissa lärare reflekterar över huvud taget inte över sina lektioner. Man tar resultatet för givet och anser att eleven inte är tillräckligt begåvad eller är för omotiverad för att lära sig det som går igenom på lektionerna. Läraren kan helt enkelt inte göra mer för att påverka resultatet. Andra lärare försöker dock hitta medel för att förnya undervisningsmetoder och arbetsformer så att det ska fungera bättre för elever som har problem. (Rostvall, & West, 1998, s. 18)

En studie om vad fiölelever tycker är roligt och tråkigt med att spela visade att det var viktigt vilka låtar som spelades på lektionerna. Alla tyckte om att spela låtar i största allmänhet men framför allt låtar som de kände igen och som de hade valt själv. Eleverna som hade intervjuats var mellan 10 och 11 år. (Gustafsson, 2002, s. 13)

”Intresset tycks främst uppkomma i och med att man når en ”djupare” förståelse.” Detta gäller åtminstone för matematik och naturvetenskap. För att nå denna förståelse kanske det krävs att man ställs inför svåra uppgifter, som man ändå kan klara av. På detta sätt bygger man upp en omfattande och komplicerad kunskapsstruktur. (Sjöberg, 1985, s. 125) Man bör kunna tillämpa detta även i andra ämnen, som musik. Ju mer du kan spela, desto mer glädje har du av ditt musicerande när du kan utöva det med andra och kan känna att musiken bär. Det skapar intresse och ökar därmed även motivationen till att öva ännu mer.

Sedan finns det en mängd människor som börjat spela ett instrument och tagit lektioner i musikskolan men av någon anledning har de slutat. Många av dessa har negativa erfarenheter från sin instrumentalundervisning. Man har upplevt undervisningen tråkig och den har inte motsvarat de förväntningar man har haft. Vissa har till och med känt sig dumma och obildbara. En del har aldrig mer rört sitt instrument efter att de slutat. (Rostvall, & West, 2001, s. 2)

Var det lärarens fel att det gick som det gick eller var eleven inte tillräckligt motiverad? Det finns säkert lika många anledningar som det finns människor och att försöka hitta syndabockar är lönlöst. Det vi däremot kan konstatera är att hur undervisningen bedrivs och vad läraren säger och vad hon förmedlar har stor betydelse för eleven nu och möjligen även långt senare i livet. Vad finns det då för möjligheter? Kan läraren öka motivationen hos gymnasieelever till att vilja utvecklas i musik och hur i sådana fall?

Syfte

Jag vill med detta arbete undersöka hur vissa musiklärare på gymnasiet gör för att entusiasmera sina elever. Några viktiga frågor för mig är: Kan musiklärarna bidra till att öka elevernas motivation vad gäller att utvecklas i musik? Vilka metoder används?

Metod

Jag intervjuar tre musiklärare på VRG om vilka metoder de använder för att motivera sina elever och vad de gör med elever som är speltrötta eller inte övar. Jag har valt en lärare med klassisk skolning samt en lärare med afroamerikansk skolning. Den tredje personen jag har tänkt intervju är en mer allmän musiklärare som har mest stora grupper. Samtliga lärare undervisar även inom olika ämnen. Jag väljer tre personer med olika bakgrund och undervisningsämne för att få en mer nyanserad bild av hur det kan vara.

Eftersom jag själv arbetar på samma skola som lärarna som jag har tänkt intervju planerar jag att intervju dem på skolan när tid och möjlighet ges. Jag kommer att skriva svaren direkt i datorn eftersom det då blir lättare för mig att behandla de data jag får in. Jag ska skriva ner så mycket jag hinner av deras resonemang men kommer framför allt att sätta fokus på huvudpoängen i svaren. Svaren ska jag försöka att återge med de uttryck och ord som används i intervjuerna för att behålla så mycket av känslan som möjligt.

Undersökningen

Jag intervjuade tre musiklärare från VRG. Två av intervjuerna gjorde jag via telefon medan den tredje gjordes på ett café på södermalm. Anledningen att jag inte gjorde intervjuerna på skolan var att det var svårt att hitta tid och att jag var tvungen att få intervjuerna gjorda för att jag skulle kunna fortsätta med mitt arbete. Samtliga fick svara på ett antal frågor som jag hade skrivit redan innan och under intervjun ställde jag några följdfrågor beroende på svaren jag fick från dem. Intervjuerna varade ca 30 minuter och jag skrev svaren direkt i datorn.

En av dem som jag gjorde telefonintervjun med var ute på landet och hade dålig täckning i sin mobil och fasta telefonens batteri tog slut efter ett tag. Därför var

jag tvungen att ändå försöka ringa på mobilen vilket gjorde att vi fick ta om samtalet ett antal gånger då det bröts. Vissa gånger var det även svårt att höra vad den intervjuade sa så jag fick fråga flera gånger. Detta kan ha bidragit till att allt som sades inte har kommit med exakt men huvudpunkterna i svaren finns dock med.

Första frågan jag ställde till dem handlade om vad de gör för att motivera sina elever till att vilja utvecklas mer i musik. Jag ville få fram hur de ser på sin roll som lärare, ifall de kan få sina elever att bli mer motiverade och hur de lyckas med det i sådana fall. Nästa fråga handlade om vad de gör om de märker att eleverna inte gör sina hemuppgifter eller övar. Använder läraren några metoder för att få dem att kämpa mer? Jag var intresserad av att veta hur mycket eleverna är med och bestämmer över lektionsinnehållet när det gäller material, övningar etc. Jag fortsatte med att fråga om de talar med sina elever om vilka mål de har med sitt musikutövande?

Därefter fortsatte jag med några frågor om hur individanpassade lektionerna är. På vilka sätt klarar de av att individualisera lektionerna? Har de några färdiga metoder för att göra det? Var kommer de metoderna ifrån? Jag ville med de här frågorna veta om de anpassar lektionerna efter varje individ eller om det finns färdiga paket till de olika kurserna eller årskurserna. Hur påverkar deras metoder elevernas motivation?

Sista frågan handlade om hur musiklärarna märker elevernas ämnesprioriteringar. Är det musiken som prioriteras eller hamnar den i skuggan av alla andra ämnen?

Jag tycker det var mycket intressant att få höra de olika personerna i intervjun och se att det fanns en del olikheter i deras metoder och sätt att tänka men att där även fanns mycket likheter. Det var även mycket lätt att intervjua dessa personer då de berättade öppet om hur de tänker och vad de har upplevt. Man behövde inte gräva fram informationen ur dem. Det svåra var att hinna med att skriva allt de sa men de väntade tålmodigt in mig.

Resultat

På frågan som handlade om vad de gör för att motivera eleverna till att vilja utvecklas mer i musik fick jag flera olika alternativ. Något som kom upp under intervjun med samtliga var att eleverna själv måste ha en vilja att lära sig. Det måste finnas en inre motivation och drivkraften måste ligga hos dem. Det går inte att motivera elever som inte vill något. Vad läraren däremot kan göra var att förklara varför de måste lära sig detta och hela tiden ha ett mål med det de gör. Man kan försöka närma sig deras musiksmak och uppmana dem att lyssna på deras förebilder på DVD eller youtube. De får leta efter olika versioner på samma låt. Välja övningar som flirtar med deras inspirationskällor. I detta blandar man in det som de ska lära sig. Det går att bryta av vanliga lektionsplaneringen med t.ex. improvisation och teknik på nya sätt eller bara plöja repertoar.

Om eleverna inte gör sina hemuppgifter eller övar så var det en av lärarna som svarade att hon ger bollen till eleverna. Hon frågar eleverna om de vill bli bättre? Då måste de göra det här. Påpeka att de inte gör läxorna för lärarens skull, men hon finns där hela tiden för att hjälpa till. Eftersom det är en gymnasieskola kan man hänvisa till betygen, vilket i och för sig inte är någon rolig metod. Istället kan man försöka hitta roligare uppgifter, utantill läxor, spela upp musikstilar de inte har hört. Men det är fortfarande eleven som måste ha drivkraften. Det kan finnas ett behov att prata om andra saker i livet. Hur man kan lägga upp sin dag och hur de förhåller sig till skolan. Det blir en form av vägledning/mentorskap.

Hur mycket de låter eleverna vara med och påverka lektionsinnehållet varierade mellan lärare och årskurser. En av lärarna lät eleverna endast få vara med och välja mellan olika alternativ som gavs till dem. En annan sa att eleverna indirekt är med och påverkar lektionen ifall de t.ex. kommer och är helt slut efter att ha gjort ett prov i engelska så struntar hon i planeringen och gör något annat istället. Om eleverna kommer med förslag försöker man hitta något ur det till att följa det man själv hade planerat. Annars får man säga att först gör vi det här men sen gör vi det som ni föreslår. En av lärarna tillåter inte eleverna i årskurs ett att komma med eget material, men däremot i tvåan så börjar de att få göra. Från och med våren i tvåan så är det ett krav att de tar med sig egen repertoar ibland. När det gäller teknik så har de flesta ingen koll och då blir läraren tvungen att välja material. Senare blir man sin egen lärare. Vissa elever vill vara med och bestämma medan andra är glada av att läraren gör det till dem. Det är dock hela tiden viktigt att eleven förstår vad man gör och varför man gör det.

Samtliga av de intervjuade lärarna talar med sina elever om vilka mål de har med musiken. Målen skiljer sig från person till person. Vissa vill bli musiker medan andra vill ha det som hobby och en del tycker bara att det är roligt med musik. Man får inte sätta fokus på det. Vill man bli musiker så finns möjligheten men man måste inte bli det. Däremot kan man se att ambitionsnivån skiljer sig beroende på vilka mål de har satt upp för sig själv. En av lärarna påpekade att många elever inte vet vad de har för mål.

På vilka sätt de klarar av att individualisera lektionerna svarade samtliga lärare att det handlar om att se individen. Vad har de för behov och förkunskaper? Vad får jag för lerknipp i mina händer som man som lärare ska forma till ett vackert eller ”coolt” kärl? Eftersom eleverna har så olika förkunskaper så måste man anpassa undervisningen efter det. Någon har hållit på mycket med teknik men kanske är svagare solistiskt medan en annan kommer från pop hålllet men saknar teknik. Man måste börja arbeta från där eleven befinner sig. En annan viktig aspekt i gruppundervisning är att man har tid i smågrupper. Då kan man gå runt och hjälpa var och en. På VRG har man dessutom arbetsstationer för alla elever så att de kan arbeta självständigt. När det gäller material så försöker man hitta olika stilar för att få igång alla. En person gillar en stil medan en annan gillar något annat. I gruppundervisning måste man därför blanda så att alla får något. Som pedagog måste man vara ”open minded” så att man ser ifall någon elev har sådana förkunskaper att man direkt kan hoppa till en högre nivå och inte är låst vid det material man brukar jobba med.

Metoderna som de använder i undervisningen är att utgå från eleverna och deras förkunskaper. Är det någon som t.ex. inte kan kompa så får de ju givetvis kompövningar. Metodernas mål är att eleverna ska få en så bred kunskapsbank som möjligt. Omväxling är en viktig metod. Man gör samma sak men på olika sätt. Man kan öva på t.ex. ackord på många sätt för att få det mer levande. Man kan sjunga, spela, hitta låtar, ta stämmor ur melodier osv. Eleverna måste också röra på sig för att inte sitta still hela lektionen. En metod som en lärare använde sig av var att fråga eleven vad den själv förstår av det man håller på med. Då får han eller hon förklara vad den har förstått och så märker läraren vad de inte har greppat. Den metoden fungerar jämt, det kan inte gå fel. Ofta handlar det om att eleven tänker fel. En annan sak var att få eleverna att förstå att allt läraren gör, gör de för elevernas skull och inte tvärt om. Vissa elever arbetar bara för att läraren ska ge dem beröm. Allt ansvar ligger hos eleven. Då kommer eleven själv och ber om hjälp. Att bli sedd av läraren är viktigt för eleven. Bästa sättet att få eleverna att jobba är att alltid se dem, inte bara på lektionerna. De ser att man gillar dem och att man blir glad över att se dem. Då vågar de komma på lektionen fast de inte har övat. Man kan till och med säga att det är okej att någon gång komma utan att ha övat men inte varje vecka.

När jag frågade var de hade fått metoderna ifrån svarade alla att de hade fått det från olika lärare de har haft. En lärare sade sig fortfarande ta lektioner lite då och då. Även egna erfarenheter var något som de hade hämtat sina metoder ifrån. Böcker hade varit en inspirationskälla samt material man själv hade plankat från skivor. Intresset för metodik hade varit en motor för en av lärarna. En hade lärt sig mycket om olika teknik vilket gav honom möjlighet att undervisa om det.

På frågan om hur deras metoder påverkar motivationen hos eleverna svarade en lärare genast att han utgår från att de har motivationen med sig. Sen handlar det om att få rutin till att öva. Man kan jämföra med idrott, det går att slappa några dagar men ju längre tid du är borta, desto svårare är det att komma tillbaka. Eleven går inte framåt när den inte övar och följden blir även den att betygen tar stryk. Viktigt är dock att fokusera på det som är bra. Vissa saker löser sig på vägen. Om eleven inte utvecklas så måste man hitta viljan och motivationen hos eleven, annars spelar det ingen roll vad man gör.

Hur märker lärarna av elevernas ämnesprioriteringar? Det märker man hur mycket de övar. De som har hög prioritet övar medan de som inte har det övar inte. En av lärarna hör eleverna ofta säga att huvudinstrument lektionen är roligaste ämnet i skolan. Han uppskattar att det är 90–95 procent av eleverna som tycker så. Man får mycket fokus på sig själv. I utvärderingarna skriver eleverna att de satsar väldigt mycket på huvudinstrumentet. Lärare i andra ämnen ger ibland eleverna uppgifter som är otydligt formulerade vilket gör att eleverna inte riktigt vet vad de ska göra. Detta gör att de läser mycket mer än vad de egentligen skulle behöva och därmed blir musikämnet lidande. Om de inte har kniven mot strupen som uppspel eller prov är det lätt hänt att musiken hamnar i efterkälken. Men däremot ifall de har en konsert eller musikal på gång så prioriterar de det före allt annat. Det kan däremot vara svårt att mäta kreativa ämnen. Ett prov i engelska är mer avläsbart än t.ex. sång läxan. En av lärarna

upplever att inga av musikämnen ligger först i prioriteringen. Vissa elever skulle vilja det men de tunga ämnena dominerar generellt. Som enskild lärare kan man inte göra mer än att inspirera, sen är det elevernas inställning till skolan som avgör.

Analys och tolkning

I intervjuerna med tre musiklärare från VRG fick jag svaret från samtliga att de utgår från att eleven måste själv ha motivationen och drivkraften till att vilja lära sig mer. En lärare kan inte motivera en elev som inte vill något. Man kan dock med hjälp av olika metoder försöka få upp gnistan igen hos elever som hamnat i en svacka men viljan till att lära sig måste i grunden ligga hos dem. Ifall de inte övar så är det de själva som blir lidande i och med att de inte utvecklas. Om eleven inte vill lära sig och ta till sig det som ges på lektionen så kan läraren inte göra så mycket.

Alla tre lärarna anpassar sin undervisning till individen. De börjar med att se var eleven befinner sig för att hitta metoder som passar just till den personen. Alla var även beredda att lämna sin egen planering vissa lektioner för att hålla uppe motivationen hos eleverna. De försöker hitta låtar och material som eleverna själv gillar och kan relatera till. På detta sätt blir elevernas egen musiksmak tagen på allvar och de får arbeta med låtar som de själv har en koppling till. Därmed blir även lektionerna mer intressanta och borde göra så att eleven övar mer.

Något som framgick i intervjun var att eleverna har väldigt olika syn på sin målsättning med musiken. Någon vill bli musiker medan någon annan tycker det är roligt med musik under skoltiden. Av svaren jag fick så syns även detta när det gäller övning. Den som har högre mål övar självklart mer medan någon annan just orkar lyfta upp sitt instrument ur fodralet mellan lektionerna. Det kan skapa problem i framför allt ensemblespelet. Även om kunskapsnivån och färdigheten på instrumentet eller sången ligger ungefär lika när de söker in till skolan så hinner mycket hända under tre år som de studerar. Om den som satsat på sitt instrument hamnar i samma grupp som den som inte gör något för att komma vidare kan det vara svårt att få en fungerande grupp. Nivån blir då för hög för den ena medan den blir för låg för den andra.

En metod som en av lärarna tog upp var att se eleven i korridoren och inte bara i klassrummet. Hon påpekar att det är det bästa sättet att få en elev att jobba. Upplever de att läraren gillar dem så kan det skapa ett intresse även för ämnet som just den läraren undervisar i. Detta tror jag är några av de grundmetoder som alla lärare borde använda sig av. Visar läraren att han eller hon inte bara är intresserad av sina elever när det är lektion eller när det handlar om ”mitt” ämne utan visar att man bryr sig om dem även utanför de vanliga ramarna så tror jag att man kan få ett förtroende hos dem även när det gäller ämnet man undervisar i. Detta är kanske en av förklaringarna att vissa lärare blir så omtyckta och populära bland eleverna.

Om eleverna har en konsert eller ett uppspel som de övar inför så lägger de ner mycket mer tid på musiken än ifall de inte har något att se fram emot. En lärare sa till och med att det vanliga ”veckoövandet” blir lidande ifall de inte har kniven mot strupen. Det måste med andra ord vara lättare att motivera sig själv till att öva om man har en konsert att se fram emot. Det ska ju låta så bra som möjligt när man står på scen. Som lärare finns alltså möjligheten att skapa kortsiktiga mål till sina elever för att få dem att öva mer. Genom att ordna speltillfällen eller små uppspel kan motivationen höjas och därmed också övningen. Läraren kan dessutom försöka anpassa konsert teman till att stämma överens med den planering de har för just dessa elever. Då får man de att öva på det som läraren anser vara viktigt.

Det går även att ha betygssamtal med eleverna för att få de att tänka till, enligt några av de intervjuade lärarna. Som en lärare uttryckte det så är inte det den roligaste metoden att få igång elever på. Frågan är då ifall de övar för att få bra betyg eller vill de lära sig för att utvecklas. Förmodligen så finns i de flesta fall en kombination av dessa två, fastän skillnaderna kan ligga i att det lutar mer åt det ena eller det andra hållet. Vad är det då man bedömer? Inom kreativa ämnen kan det ibland vara svårt att göra en bedömning. Vad är det som egentligen är bra och vad är dåligt. Någon som är mycket musikalisk men spelar sin grej och kanske saknar en bred kunskap inom musiken kanske får ett lågt betyg för att det är den breda kompetensen som behövs för att få ett högt betyg. Sen kan de vara hur duktiga som helst på sin grej. Historiskt sett kan man se att många kompositörer eller tonsättare som var nytänkande och inte följde strömmen i sitt musikskapande ofta blev hårt kritiserade och illa omtyckta av människorna i sin samtid. Det är dock många av just dessa kompositörer som idag blir ihågkomna och hyllas för sin musik. Hur bedömer vi dagens talanger som vill gå sin egen väg? Vad får betygen för konsekvens för deras fortsatta musikutövande?

Bland det första som sades under en av intervjuerna var att eleverna måste få svar på frågan varför de måste lära sig det här. Det måste finnas ett mål med det man gör. Om läraren kan förklara varför man gör ett visst moment och eleven förstår att han eller hon har nytta av den kunskapen så blir det mycket lättare att hitta motivationen och viljan att lära sig. Därför är det mycket viktigt att först och främst få eleven att inse vad de har för nytta av den kunskapen man tänker dela med sig av. Då blir de mer mottagliga för det som läraren ger åt dem. Jag tror även att det måste vara något som eleven själv kan relatera till. Därför är det bra att lärarna söker upp låtar som eleverna själv lyssnar på och gillar vilket de intervjuade lärarna även gjorde.

Diskussion

Efter att ha sammanställt resultaten från intervjuerna som jag har gjort och tagit del av forskning som redan finns kan jag konstatera att läraren kan på flera olika sätt höja motivationen hos sina elever. Detta förutsätter dock att eleven själv har viljan att lära sig. Lärarna som jag har intervjuat arbetar på det estetiska programmet med inriktning för musik på VRG och eleverna som studerar där har fått söka till denna utbildning. Därför kan man förutsätta att det i min

undersökning handlar om lärare vars elever har ett grundintresse för musikämnet. Annars skulle de inte ha sökt sig dit.

Ett vardagligt synsätt på lärandet är att läraren sitter inne med kunskapen och ska sedan överföra eller förmedla den till eleven. En mer nyanserad bild visar att situationen är mer komplex än så. Läraren måste hela tiden anpassa sin undervisning till eleverna. Vad har de för förkunskaper, hur upplever och tolkar de musiken etc. Läraren blir då mer som en handledare. Eftersom lärande är en process som pågår lång tid så kan det betraktas som en lång resa. Handledaren får följa med sin elev en bit på den resan och dela med sig av sina funderingar och resonemang om något som man själv ägnat en stor del av sitt liv. Då är det viktigt att i planeringen se var resan har börjat och vart resan redan har gått samt vart den ska fortsätta när vägarna skiljs åt. (Rostvall, & West, 1998, s. 91–92) Genom att individualisera lektionerna kan man uppnå mycket högre motivation och därmed även högre kunskapsnivå. Det är viktigt att sätta sig in i elevens situation och vad den har för referensramar när man planerar sin undervisning. Även min undersökning visar på att samtliga lärare anpassar sin undervisning efter individen. När man har enskild undervisning med elever en och en är det självklart lättare att anpassa undervisningen till var eleven befinner sig. I större grupper kan det vara svårare att hitta gemensamma nämnare speciellt om gruppen spretar åt olika håll och det är stora skillnader nivåmässigt. En av lärarna sa i intervjun att man kan försöka hitta olika material och olika metoder för att få med sig så många som möjligt. Det tror jag är en förutsättning om man vill att eleverna i gruppen ska lära sig något. Eftersom vi är olika som personer och därmed även undervisar på olika sätt så är det lättare att få med sig vissa elever medan andra kan vara svårare att nå.

Både intervjuerna och den forskning som gjorts tidigare visar att låtarna man spelar på lektionerna har betydelse. I en studie som gjorts om speltrötthet hos gitarrelever framgick att mer än hälften menade att orsaken till deras speltrötthet berodde på repertoaren. Största delen av de tillfrågade svarade att de skulle bli mer inspirerade ifall de fick spela musik som de själv gillar. (Gustavsson, & Kaipainen, 2003, s. 16) Även studien om vad fioleleverna tycker är roligt med att spela visar på samma sak. Det var viktigt med vilka låtar som spelades på lektionerna. Eleverna ville framför allt spela låtar som de kände igen och helst ville de välja låtarna själv. (Gustafsson, 2002, s. 13) Lärarna i min undersökning försöker alla att hitta låtar som eleverna själv gillar och lyssnar på för att intresset ska hållas vid liv och att de ska utvecklas mer. Detta verkar vara något som gäller samtliga åldrar och instrumentgrupper eftersom de studier som jag här refererar till rör fiolelever respektive gitarrelever och åldrarna varierar från 9 till 17 år. Det krävs lite mer av läraren att börja söka nya låtar som är inne idag än att bara välja låtar som man redan har i skafferiet. Det kan ibland vara frestande att gå den enkla vägen och använda sig av material som man kan utan och innan eller välja läromedel med färdiga låtar som var populära för 20 år sedan. Men med tanke på hur viktigt det verkar vara för eleven vad den får spela för något så är det viktigt att läraren hänger med i tiden och att undervisningen anpassas efter de elever man har.

Undersökningar visar att belöning nästan alltid höjer intresset både i skolan och i näringslivet. Betygen kan för vissa bli en form av belöning om man får betyg

som man önskat sig och som understödjer självförtroendet. Det får dock troligen motsatt effekt om betyget inte motsvarar förväntningarna och de upplevs som dåliga. (Sjöberg, 1987, s. 121) Betyg kan med andra ord vara en ökande faktor till motivationen. Även i intervjuerna framgick att lärarna använder sig av betygssamtal för att få eleverna att öva mer. Det kan både uppfattas som ett hot men även som en morot av eleven. Det verkar som att det utöver de långsiktiga målen måste finnas mer kortsiktiga mål för att hålla intresset vid liv. Betygen kan vara en sak som hela tiden påminner om vikten av övning. En annan sak som framgick under intervjuerna var att en konsert eller ett uppspel kan ha samma intresse höjande effekt. Om eleverna har en konsert att se fram emot finns helt plötsligt en mycket större motivation till att öva för man vill inte spela upp utan att kunna låtarna. Ibland kan det vara möjligheten att få visa upp sig för kamraterna som är sporren. Samma sak gäller om man har ett uppspel eller prov. Då måste man öva för att klara av uppgiften. Har man inte dessa kortsiktiga mål är det lättare att man hamnar i en svacka och därmed övar mindre.

Ansträngning leder till högre betyg. Höga betyg i sin tur leder till upplevd framgång och i och med det ökar intresset och man upplever kompetens. Upplevd kompetens bidrar ytterligare till intresset. (Sjöberg, 1985, s. 126)

En av de intervjuade lärarna sa att bästa sättet att få eleverna att börja jobba är att se dem i korridoren. Om en lärare kan visa att man är intresserad av hela människan och att hon mår bra så borde det göra intryck hos eleven även inom musikämnet. Dessutom så tror jag att eleverna får en mycket positiv bild av lärare som inte bara brinner för sitt ämne utan vill att de ska utvecklas på alla områden i livet. Även om en elev inte blir världsbäst på sitt instrument så kan instrumentlektionerna ändå ha betytt mycket för den elevens utveckling i stort. Det kan t.ex. vara att självförtroendet och självkänslan har vuxit vilket har satt sina spår även i andra ämnen. Det handlar mycket om vilken inställning läraren har. Är det enbart elevens musikaliska utveckling som är viktig eller finns det något mer man kan hämta från musikundervisningen?

Jag ville undersöka ifall det är några skillnader mellan lärare som har en klassisk respektive afro amerikansk utbildning. Efter att ha studerat svaren inser jag att det inte finns några större skillnader som har med utbildning och bakgrund att göra när det gäller att motivera sina elever. Självklart finns det skillnader mellan de olika metoderna hos lärarna men det tror jag har att göra med att alla är olika och undervisar på sitt sätt. Var och en har även olika erfarenheter vilket också påverkar sättet att undervisa.

Det kan vara svårt att dra några generella slutsatser som gäller samtliga estetutbildningar med musikinriktning eftersom jag endast har intervjuat lärare på en skola. Annars skulle jag ha behövt göra en undersökning som mer riktar sig till olika musiklektörer, olika skolor och även i olika delar av landet. Jag tror också att jag hade kunnat få annorlunda svar om jag hade gett frågorna till intervjupersonerna några dagar innan så de skulle ha hunnit läsa igenom frågorna och kunnat reflektera över hur de ska svara. Fördelen är att jag fick de svar som de kom att tänka på i första hand.

Jag tycker det har varit mycket intressant att göra detta arbete. Motivation är ju ett väldigt vitt begrepp och det är svårt att få fram alla sanningar i en så här kort uppsats men jag hoppas att jag har kunnat lyfta fram en del viktiga tankar som belyser några lärares syn på ämnet. Självt har jag fått mycket att tänka på och reflektera över i min egen undervisning. Nu gäller det bara att dra nytta av all lärdom och börja använda det i lärarrollen.

Referenslista

- Gustafsson, Cecilia. (2002): *Lusta att spela?* En studie i vad firolever tycker är roligt och tråkigt med att spela. Examensarbete Kungliga Musikhögskolan i Stockholm.
- Gustavsson, Christina & Kaipanen, Pietu. (2003) *Varför har jag inte lust att spela?* En studie om gitarrelevers möjliga orsaker till speltrötthet, och hur man som lärare kan arbeta för att motverka dessa. Examensarbete Kungliga Musikhögskolan i Stockholm.
- Rostvall, Anna-Lena & West, Tore. (2001): *Interaktion och kunskapsutveckling.* En studie av frivillig musikundervisning. Stockholm: KMH Förlaget
- Rostvall, Anna-Lena & West, Tore. (1998): *Handlingsutrymme.* Om utvecklingsarbete i musikundervisningen. Stockholm: KMH Förlaget
- Sjöberg, Lennart. (1985): Intresse och inläring. s. 116–131. ur Grosin, Lennart. (red.) *Kultur, skola, utveckling.* Stockholm: Esselte

Bilaga 1: Frågor till intervju

Vad gör du för att motivera dina elever till att vilja utvecklas mer i musik?

Vad gör du om du märker att elever inte gör sina hemuppgifter/övar?

Är eleverna med och bestämmer vad som händer på lektionerna, material etc.?

Talar du med eleverna om vilka mål de har med musiken?

På vilka sätt klarar du att individualisera lektionerna?

Har du några färdiga metoder?

Var har du fått dem ifrån?

Hur påverkar dina metoder elevernas motivation?

På vilka sätt märker du elevernas ämnesprioriteringar?